

УДК 338.2

JEL Classification: G31, G32

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-14-04-19>

ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТ

EXPRESS DIAGNOSTICS OF THE COMPANY'S FINANCIAL CONDITION: STRATEGIC ASPECT

Довбня С. Б.

Доктор економічних наук, професор,
Завідувачка кафедрою економіки та підприємництва ім. Т. Г. Беня,
Український державний університет науки і технологій,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-0669-1522

Папуша І. В.

Аспірантка,
кафедри економіки та підприємництва ім. Т. Г. Беня,
Український державний університет науки і технологій,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0001-7120-2361

Svitlana Dovbnya

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head at the Department of Economics and Entrepreneurship named after T. H. Benya,
Ukrainian State University of Science and Technology,
Dnipro, Ukraine

Inna Papusha

Graduate Student,
Department of Economics and Entrepreneurship named after T. H. Benya,
Ukrainian State University of Science and Technology,
Dnipro, Ukraine

В умовах нестабільного зовнішнього середовища успішне функціонування підприємства неможливе без коректної діагностики його фінансового стану як в поточному періоді, так і в майбутньому. Тому постає потреба у розробці методик діагностики фінансового стану з можливістю його прогнозування. Метою дослідження є формування комплексного методичного інструментарію діагностики, який дозволить проаналізувати поточний та перспективний фінансовий стан підприємства. Основним підходом до написання статті є узагальнення існуючих наукових розробок та їх систематизація, логічний аналіз процесів та індикаторів фінансової діяльності, результатом якої є новий методичний підхід до діагностики фінансового стану у стратегічному аспекті. У процесі наукового дослідження було запропоновано методику стратегічної експрес-діагностики фінансового стану, сформовано поняття «стратегічна експрес-діагностика» за рахунок методів порівняння та узагальнення. Завдяки методу моделювання та таблично-графічного описано механізм стратегічної експрес-діагностики фінансового стану на основі розрахунку індикаторів, що характеризують фінансовий стан підприємства. Також використано спеціальні економічні методи дослідження – метод спостереження та збору даних, метод групування. У результаті дослідження, сформовано напрями, набір показників стратегічної експрес-діагностики. Представлено механізм розрахунку та інтерпретації отриманих результатів для ідентифікації фінансового стану підприємства за допомогою матриці результатів стратегічної експрес-діагностики, а також рекомендацій щодо його подальшої діяльності. Позитивною рисою методики є її комплексність, яка полягає, з одного боку, в розгляді всіх аспектів фінансового стану підприємства, а, з іншого боку, в оцінці відповідності фактичного рівня показників логічно обґрунтованим критеріям та дослідженні їх динаміки і прогнозуванні тенденцій. Запропонована методика має як теоретичне значення, так і практичну цінність і може використовуватись на підприємствах для оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства та обґрунтування фінансової стратегії. Оригінальність статті полягає у стратегічній діагностиці фінансового стану, що забезпечується дослідженням динаміки показників та оцінкою відповідності рекомендованому значенню кожного конкретного показника, та на їх основі визначення прогнозного фінансового стану підприємства. Перспективами по-

дальших наукових досліджень є уточнення, удосконалення та конкретизація елементів представленої методики, відповідно до динамічної зміни умов середовища підприємства. Стаття має методологічний тип.

Ключові слова: експрес-діагностика; фінансовий стан підприємства; стратегічний аспект; динаміка показників; прогнозування; фінансова стратегія; матриця результатів.

In the conditions of an unstable external environment, the successful functioning of the enterprise is impossible without a correct diagnosis of its financial condition both in the current period and in the future. Therefore, there is a need to develop a methodology for diagnosing the financial state with the possibility of forecasting it. The purpose of the study is to form a complex methodical diagnostic toolkit that will allow analyzing the current and prospective financial condition of the enterprise. The main approach to writing the article is a generalization of existing scientific developments and their systematization, a logical analysis of processes and indicators of financial activity, the result of which is a new methodical approach to the diagnosis of the financial state in a strategic aspect. In the process of scientific research, the method of strategic express diagnosis of the financial state was proposed, the concept of "strategic express diagnosis" was formed due to the methods of comparison and generalization. Thanks to the modeling and tabular-graphic method, the mechanism of strategic express diagnostics of the financial condition based on the calculation of indicators characterizing the financial condition of the enterprise is described. Special economic methods of research were also used - the method of observation and data collection, the method of grouping. As a result of the research, directions and a set of strategic express diagnostics indicators were formed. The mechanism of calculation and interpretation of the obtained results for identification of the financial state of the enterprise using the matrix of results of strategic express diagnostics, as well as recommendations for its further activities, is presented. A positive feature of the methodology is its complexity, which consists, on the one hand, in considering all aspects of the financial state of the enterprise, and, on the other hand, in assessing the compliance of the actual level of indicators with logically justified criteria and studying their dynamics and forecasting trends. The proposed technique has both theoretical significance and practical value and can be used at enterprises to assess and forecast the financial state of the enterprise and justify the financial strategy. The originality of the article lies in the strategic diagnosis of the financial state, which is provided by the study of the dynamics of indicators and the assessment of compliance with the recommended value of each specific indicator, and on their basis, the determination of the forecasted financial state of the enterprise. The prospects for further scientific research are clarification, improvement and specification of the elements of the presented methodology, in accordance with the dynamic changes in the conditions of the enterprise environment. The article has a methodological type.

Key words: express diagnostics; financial state of the enterprise; strategic aspect; dynamics of indicators; forecasting; financial strategy; matrix of results.

ВСТУП

Важливою складовою фінансового менеджменту підприємства, безумовно, є діагностика його фінансового стану, яка забезпечує не тільки поточну оцінку, а й дозволяє прогнозувати перспективи і обґрунтовувати фінансову стратегію, тобто стратегічна діагностика. Підвищена динамічність зовнішнього середовища підприємства підсилює важливість об'єктивного аналізу фінансового стану та ускладнює можливість прогнозування. Не зважаючи на велику кількість напрацювань щодо теорії та методичних засад фінансової діагностики, стратегічний аспект є недостатньо висвітленим в роботах науковців. В той же час оскільки фінанси підприємства формують основу його виробничої діяльності, в складі інших ресурсів, їх оцінка та своєчасне виявлення проблемних місць, мають одне з найважливіших значень для прогнозування діяльності підприємства. Логічним є формування фінансової стратегії підприємства на основі аналізу та прогнозу фінансового стану, що має спиратись не лише на оцінку поточної фінансової стійкості, а й її прогноз, а також аналіз зовнішнього середовища, зокрема фінансового ринку. Тому, актуальним та важливим є формування методичного підходу діагностики фінансового стану підприємства у стратегічному аспекті.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Дослідженню методів діагностики фінансового стану підприємства присвячено чимало праць зарубіжних та вітчизняних вчених. Наприклад, Альтман у своїй праці [1] заклав основи сучасного аналізу фінансового стану підприємства, Ватченко і Шаранов [3], та Усикова [10] займалися питанням діагностики поточного фінансового стану підприємства через аналіз моделей ймовірності банкрутства підприємства, а науковиці Домніна та Сілова розглядали такі моделі ймовірності через призму їх адаптованості до українських підприємств [5], у свою чергу, Філатов [2] висвітлював фінансові індикатори стресового впливу на економіку в Україні. Довбня та Чабанець, у своїй роботі, розглядали діагностику фінансового стану підприємства у контексті стратегічної оцінки [4], Насібова та Шипенко [7] висвітлювали різноманітність методичних підходів до фінансового аналізу підприємства, а Семененко та Поплюйко розглядали діагностику фінансового стану в розрізі стратегічного аналізу бізнесу. Мулик аналізувала антикризову діагностику підприємств [6].

Існує досить багато методичних підходів та різноманітних моделей діагностики фінансового стану підприємства, проте детально опрацьовані методики, що дозволяють оцінювати перспек-

тивні тенденції та враховують потребу практичного менеджменту в прогнозуванні фінансового стану підприємства відсутні. Це робить надзвичайно актуальним дослідження та удосконалення методів діагностики фінансового стану в контексті стратегічного аналізу підприємства.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Розробка методичного підходу до стратегічної експрес-діагностики фінансового стану підприємства, який забезпечить виявлення тенденцій платоспроможності, фінансової стійкості та інших його складових, дозволить отримувати прогнозу оцінку та підвищить обґрунтованість формування фінансової стратегії підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У результаті проведеного дослідження, поняття «стратегічної експрес-діагностики фінансового стану підприємства» було сформульовано за рахунок методів порівняння та узагальнення; формування методики здійснено через застосування методів аналізу та синтезу; завдяки методу моделювання та таблично-графічного запропоновано механізм експрес-діагностики та інтерпретації показників у результати проведеної діагностики. Також використано спеціальні економічні методи дослідження – метод спостереження та збору даних, метод групування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для формування методичного підходу стратегічної оцінки фінансового стану підприємства, враховуючи недостатню опрацьованість даного питання, доцільним є дослідження сутності стратегічної діагностики та формування вимог до такої методики з розглядом її особливостей.

Відтак, Давидович І.Є. характеризує стратегічну діагностику як «процес, який допомагає оцінити ефективність стратегії підприємства, визначити стратегічну позицію підприємства в кожному з напрямків його діяльності, оцінити сильні та слабкі сигнали, які надходять із внутрішнього та зовнішнього середовища. Інформація, отримана в ході такої діагностики, надає підтримку керівнику в процесі формування стратегії підприємства» [8].

Волощук Л. О. та Лівінська В. А. вважають, що «стратегічний фінансовий аналіз – це процес вивчення впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на результативність здійснення фінансової діяльності підприємства з метою виявлення особливостей та можливих напрямків її розвитку у перспективному періоді, за допомогою технік застосування фінансового аналізу» [6].

На основі вищенаведеного можна зробити висновок, що стратегічна фінансова діагностика підприємства – це спосіб оцінки його перспективного фінансового стану за допомогою набору показників внутрішнього та зовнішнього середо-

вища з метою прогнозування рівня фінансової стійкості, обґрунтування фінансової стратегії та визначення доцільних напрямів фінансової діяльності підприємства.

Щодо глибини, складності та вимог до інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства науковці виділяють три основних підходи: експрес-діагностика, поглиблена діагностика, інтегральна оцінка. Для стратегічної фінансової діагностики, на наш погляд, доцільно використовувати саме експрес-діагностику, оскільки вона містить обмежений набір показників, не потребує дослідження великих інформаційних масивів (до речі прогнозна інформація, цілком зрозуміло, відзначається пониженою достовірністю) і, головне, дає змогу ідентифікувати фінансові перспективи підприємства, що при великій кількості показників (поглиблена діагностика) може бути утрудненим.

Переваги та доцільність використання методів експрес-діагностики відзначають у своїх працях різні науковці. Зокрема, Насібова О. В. та Шипенко А. А. зазначають: «В сучасній економічній літературі більшість науковців, а також практиків надають перевагу експрес-аналізу, що здійснюється на основі обмеженої кількості розрахунків, за допомогою яких надається об'єктивна оцінка досліджуваного напрямку, яка дозволяє прийняти обґрунтовані управлінські рішення» [8, с. 39].

На думку Мулик Т. О.: «Експрес-діагностика є оцінкою економічного потенціалу та фінансово-господарської діяльності підприємства за певний період та означає відносний його стан з урахуванням ретроспективного фактору. Основною метою проведення експрес-діагностики є визначення ознак схильності господарюючого суб'єкту до кризового становища на основі певних показників, завдяки яким можна комплексно оцінити діяльність підприємства» [7, с. 226].

Слід зазначити, що близьке завдання прогнозування фінансового стану підприємства та ймовірності банкрутства виконують з використанням широко представлених в літературних джерелах моделях Альтмана, Таффлера, Лісса, Терещенка, Матвійчука та ін. [2, 4, 9]. Проте, на наш погляд, такий підхід є не доречним, оскільки всі моделі дають достовірні прогнозні результати для тих умов, в яких вони розроблені. Вітчизняні умови, безумовно, суттєво відрізняються. До того ж вони характеризуються настільки високою динамічністю та непередбаченістю, що їх без перебільшення можна назвати турбулентними.

Багато науковців також відзначають сумніви щодо широкого використання таких моделей. Так автори Семененко Т. М., Поплюйко А. М. зазначають: «В моделях прогнозування банкрутства на основі облікової інформації в основному зіставляються фінансові коефіцієнти, інформа-

ційною базою для розрахунку яких є фінансова звітність (модель Альтмана, система показників Бівера, модель Спрінгейта, Фулмера та ін). В ринкових моделях застосовується інформація щодо ринку капіталу, нестабільність цін на активи, які мають вирішальне значення для оцінки діяльності компаній, в той же час вони виключені в моделях на основі бухгалтерського обліку (модель Блека-Шоулза). Змішані моделі були створені з врахуванням недоліків двох попередніх і враховують як облікову, так і ринкову інформацію (модель ризику дискретного часу, модель Кембелла та ін.). Проте, як свідчить практичний досвід, такі прогнозні моделі на ряду з перевагами, мають й певні недоліки, що в свою чергу вимагає від аналітика обережності та правильності вибору» [9].

Таким чином, кожна окрема модель має обмежені, чітко визначені умови використання. Тому ми вважаємо більш доцільним формувати методичку експрес-діагностики як спеціальним чином сформований набір показників, що найбільш точно характеризує та прогнозує фінансовий стан підприємства поточних умовах їх функціонування. При такому підході склад показників може адаптуватися до зміни зовнішніх умов та специ-

фіки підприємства, не втрачаючи при цьому цілісності запропонованого методичного підходу.

Отже на основі вище наведеного ми вважаємо, що *стратегічна експрес-діагностика фінансового стану підприємства* – це методичний підхід до його дослідження і прогнозування за допомогою лаконічного обґрунтованого набору показників з метою визначення фінансової стратегії підприємства та розробки напрямків фінансової діяльності.

Враховуючи необхідність використання в процесі експрес-діагностики обмеженої кількості показників, що базуються на достовірній інформації особливої важливості набуває обґрунтування оціночних параметрів. Методика стратегічної експрес-діагностики фінансового стану підприємства повинна містити набір найбільш важливих показників, що в повній мірі характеризують основні напрямки фінансового стану підприємства. На наш погляд такими напрямками є: фінансова незалежність підприємства, платоспроможність підприємства, ділова активність, результативність діяльності підприємства, грошові потоки підприємства, характеристика яких наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Напрями стратегічної експрес-діагностики фінансового стану підприємства

Напрямок	Сутність	Обґрунтування інформативності для експрес-діагностики
1. Фінансова незалежність підприємства	Характеризує структуру власних та позикових коштів підприємства, його стабільність та рівновагу між залученим та власним капіталом	Для експрес-діагностики даний напрям відображає здатність підприємства розвивати майбутню діяльність, при цьому зберігати рівновагу власних та залучених коштів у турбулентному середовищі
2. Платоспроможність підприємства	Характеризує можливість підприємства здійснювати розрахунки, його здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання	Показує ступінь платоспроможності підприємства у різних (сприятливих або несприятливих) обставинах. Даний напрям тісно пов'язаний з напрямом фінансової незалежності
3. Ділова активність	Характеризує показники оборотності підприємства для визначення тривалості періоду циклів	Відображає ступінь ефективності використання ресурсів за рахунок збільшення (зменшення) зміни інтенсивності функціонування підприємства
4. Результативність діяльності підприємства	Характеризує ефективність діяльності підприємства	Показує наскільки успішно функціонує підприємство, характеризує віддачу вкладених коштів у діяльність
5. Грошові потоки підприємства	Характеризують величину грошових коштів, які проходять через підприємство. Грошові кошти виконують функції засобу платежу, засобу обігу і засобу накопичення	Відображає «реальну» суму коштів, якими оперує підприємство за певний період виробничої діяльності

Джерело: складено авторами

Таким чином, в таблиці 1 наведено основні напрями експрес-діагностики підприємства, що найбільш повно характеризують його у розрізі стратегічної фінансової діагностики та відображають зміст індикаторів майбутнього набору експрес-діагностики. Звертаємо увагу на те, що окремим напрямом діагностики є оцінка грошо-

вих потоків підприємства, адже показники грошових потоків використовуються, з одного боку, як індикатор фінансової стійкості підприємства (показник оцінки потенціалу внутрішніх джерел фінансування), а з іншого – як індикатор прибутковості (показник фактичної та потенційної прибутковості підприємства).

Кожному з наведених напрямів притаманні окремі показники, що характеризують фінансовий стан у розрізі даного напрямку. Відтак, оцінка фінансової незалежності підприємства в повній мірі характеризується за допомогою коефіцієнтів: автономії, маневреності власного капіталу, забезпеченості оборотних активів власним капіталом, а оцінка платоспроможності підприємства – за допомогою коефіцієнту покриття, коефіцієнту відновлення (втрати) платоспроможності та коефіцієнту Бівера. В оцінці ділової

активності підприємства на стратегічному рівні доцільно розраховувати коефіцієнт оборотності оборотних активів. Для ефективного функціонування підприємства та можливості прогнозування його діяльності найбільш важливими є показники результативності та оцінка грошових потоків - чистий прибуток, рентабельність активів, додана вартість, чистий грошовий потік, коефіцієнт достатності чистого грошового потоку. Запропоновані авторами показники та їх характеристика наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники стратегічної експрес-діагностики фінансового стану підприємства

Показник	Зміст	Порядок розрахунку	Рекомендоване значення
1	2	3	4
Оцінка фінансової незалежності підприємства			
1.Коефіцієнт автономії	Показує яка частина економічних ресурсів підприємства сформована за рахунок власних коштів підприємства	Власний капітал/Активи	$\geq 0,5$
2.Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Характеризує здатність підприємства підтримувати рівень власного капіталу й поповнювати оборотні кошти за рахунок власних коштів	Власні оборотні активи/Власний капітал	0,2-0,5
3.Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом	Показує яка частина оборотних коштів фінансується за рахунок власних джерел	Власні оборотні активи/Оборотні активи	0,1-0,5
Оцінка платоспроможності підприємства			
4.Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності	Показує наявність реальної можливості у підприємства відновити свою платоспроможність упродовж півроку (або її втратити)	((Коефіцієнт покриття наприкінці звітного періоду + 6/ Тривалість звітного періоду у місяцях * (Коефіцієнт покриття наприкінці звітного періоду - Коефіцієнт покриття на початку звітного періоду)) / 2	≥ 1
5.Коефіцієнт покриття	Показує достатність оборотних активів для покриття поточних зобов'язань	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,5-2,0
6.Коефіцієнт Бівера	Характеризує короткострокову та довгострокову платоспроможність	(Чистий прибуток + Амортизація) / Зобов'язання	$> 0,2$
Оцінка ділової активності підприємства			
7.Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Характеризує скільки разів за певний період оборотні кошти залучаються в операційний цикл	Чистий дохід від реалізації / Середні оборотні активи	Зростання
Оцінка результативності діяльності підприємства			
8.Чистий прибуток	Показує величину прибутку після сплати податку на прибуток	Фінансовий результат від звичайної діяльності – Податок на прибуток + Надзвичайні доходи – Надзвичайні витрати	Зростання
9.Рентабельність активів	Відображає віддачу на одну грошову одиницю активів	Чистий прибуток / Середні активи	Зростання або середнє по галузі
10.Рентабельність власного капіталу	Характеризує ефективність використання власного капіталу	Чистий прибуток / Середній власний капітал	Зростання або середнє по галузі
11.Рентабельність операційної діяльності	Відображає розмір операційного прибутку, отриманої з кожної гривні проданої продукції	Прибуток від операційної діяльності / Виручка	Зростання або середнє по галузі

1	2	3	4
12.Співвідношення темпів зростання чистого прибутку та темпів зростання активів	Показує наскільки швидше зростає (знижується) чистий прибуток, ніж активи	Темп росту чистого прибутку / Темп росту активів	≥1
13. Додана вартість	Відображає вартість, яка додається в процесі виробництва до вартості сировини, матеріалів, палива на кожній стадії руху продукції	Виручка – Витрати (Матеріальні витрати + Амортизація + Інші витрати)	Зростання
Оцінка грошових потоків підприємства			
14.Чистий грошовий потік	Показує величину грошових коштів, генерованих підприємством у процесі діяльності	Надходження коштів - Витрати коштів	>0
15.Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	Показує відношення позитивного грошового потоку, скоректованого на різницю залишків грошових активів підприємства на кінець і початок розглянутого періоду, до величини негативного грошового потоку	Надходження коштів – (Залишок грошових коштів на кінець періоду - Залишок грошових коштів на початок періоду) / Витрати коштів	>1
16.Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	Визначає достатність акумульованого підприємством чистого грошового потоку з позицій його потреб	Чистий грошовий потік / (Сума виплат основного боргу по кредитах та позиках + Сума приросту запасів товарно-матеріальних цінностей в складі оборотних активів + Сума дивідендів, що сплачені)	1
17.Співвідношення темпів зростання чистого прибутку та темпів зростання чистого грошового потоку	Показує збалансованість чистого прибутку та чистого грошового потоку	Темп росту чистого прибутку / Темп росту чистого грошового потоку	→ 1 (наближення до 1)
18.Співвідношення темпів зростання чистого грошового потоку та темпів зростання виручки	Показує наскільки зростає (знижується) чистий грошовий потік, ніж виручка. Характеризує економічну доцільність розширення реалізації продукції	Темп росту чистого грошового потоку / Темп росту виручки	≥ 1

Джерело: складено авторами за даними [4, 7, 8]

Представлена методика стратегічної експрес-діагностики містить як показники, що традиційно використовуються в фінансовому аналізі (коефіцієнт автономії, коефіцієнт покриття), так і індикатори, що не часто поширені (додана вартість, коефіцієнт ліквідності грошового потоку, співвідношення темпів зростання чистого грошового потоку та темпів зростання виручки і т. д.). Особлива увага зосереджена на напрямку результативності діяльності підприємства, що містить не лише коефіцієнти рентабельності, а й співвідношення темпів зростання чистого прибутку та темпів зростання активів й показник оданої вартості.

На основі наведеного набору показників виконується експрес-діагностика фінансового стану підприємства за представленими нижче етапами, результати яких заносяться в табл. 3.

I. Розрахунок показників за 3-5 років діяльності підприємства (підприємств).

II. Оцінка динаміки показників у вигляді розрахунку темпу росту (зниження) кожного показника (відношення значення показника наступного року до попереднього) й формується висновок щодо

динаміки на базі розрахунку середньої (формула 1) темпу за кожним напрямом дослідження та загальною по підприємству.

Середня арифметична:

$$I = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i}{n} \quad (1)$$

де Y_i – фактичне значення i -го фінансово-економічного показника;

n – кількість обраних відповідно до методики показників.

III. Оцінка досягнення рекомендованого значення показника в останній розрахунковий період діяльності (5-й рік) у вигляді розрахунку відношення фактичного значення показника до рекомендованого значення.

IV. На основі розрахованого середнього значення динаміки показників на підприємстві та середнього досягнення рекомендованого значення показників, фінансовий стан підприємства інтерпретується за допомогою матриці результатів стратегічної діагностики (табл. 4).

Розрахунок показників стратегічної експрес-діагностики

Показник	1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік	5-й рік	Динаміка показників				Середня динаміка показника	Рекомендоване значення показника	Відношення останнього року до рекомендованого (5-й рік / рекомендоване)
						2/1	3/2	4/3	5/4			
1. Коефіцієнт автономії											≥0,5	
.....n												
Оцінка фінансової незалежності підприємства										Середня оцінка за напрямом	Оцінка фінансової стійкості (незалежності підприємства)	Середня оцінка за напрямом
5. Коефіцієнт покриття											1,5-2,0	
.....n												
Оцінка платоспроможності підприємства										Середня оцінка за напрямом	Оцінка платоспроможності підприємства	Середня оцінка за напрямом
7. Коефіцієнт оборотності активів											Зростання	Середня оцінка за напрямом
Оцінка ділової активності підприємства										Середня оцінка за напрямом	Оцінка ділової активності підприємства	
8. Чистий прибуток											Зростання	
.....n												
Оцінка результативності діяльності підприємства										Середня оцінка за напрямом	Оцінка результативності діяльності підприємства	Середня оцінка за напрямом
14. Чистий грошовий потік											>0	
.....n												
Оцінка грошових потоків підприємства										Середня оцінка за напрямом	Оцінка грошових потоків підприємства	Середня оцінка за напрямом
Середня динаміка показника на підприємстві											Середній рівень достатності рекомендованого значення показника на підприємстві	

Джерело: складено авторами

V. Ідентифікація стану підприємства за допомогою запропонованої авторами «матриці результатів».

Матриця результатів стратегічної експрес-діагностики фінансового стану передбачає віднесення оцінки підприємства до конкретної клітинки та ідентифікацію його фінансового стану залежно від двох досліджених напрямів динаміки його показників та рівня відповідності їх рекомендованим значенням (табл. 4):

В залежності від динаміки фінансових показників стан підприємства ідентифікується наступним чином:

1) позитивна динаміка – середнє значення динаміки за всіма показниками від 0,95 і більше 1;

2) стійка динаміка – середнє значення динаміки за всіма показниками від 0,95 до 0,85;

3) негативна динаміка – середнє значення динаміки за всіма показниками від 0,85 до 0,5;

4) загрозлива динаміка – середнє значення динаміки за всіма показниками від 0,5 до 0.

Рівень відповідності фактичних значень фінансових показників підприємства рекомендованим значенням запропоновано ідентифікувати наступним чином:

1) високий рівень (дорівнює або перевищує рекомендоване значення) – рівень досягнення рекомендованого значення у вигляді співвідношення від 0,95 до >1;

2) достатній рівень відповідності рекомендованому значенню (прийнятний) – рівень досягнення рекомендованого значення у вигляді співвідношення від 0,95 до 0,85.

3) середній рівень відповідності рекомендованому значенню – рівень досягнення рекомен-

дованого значення у вигляді співвідношення від 0,85 до 0,5.

4) Низький рівень відповідності рекомендованому значенню – рівень досягнення рекомендованого значення у вигляді співвідношення від 0,5 до 0.

Інтерпретація результатів стратегічної експрес-діагностики фінансового стану відбувається за допомогою бальних оцінок, що проставлені в чарунках матриці результатів (табл. 4).

Таблиця 4

Матриця результатів експрес-діагностики

Оцінка динаміки / Оцінка відповідності рекомендованому значенню	Позитивна динаміка (від 0,95 до >1)	Стійка динаміка (від 0,95 до 0,85)	Знижувальна динаміка (від 0,85 до 0,5)	Негативна динаміка (від 0,5 до 0)
Дорівнює рекомендованому значенню (від 0,95 до >1)	5	5	4	3
Високий рівень відповідності рекомендованому значенню (від 0,95 до 0,85)	5	4	3	2
Середній рівень відповідності рекомендованому значенню (від 0,85 до 0,5)	4	3	2	1
Не відповідає рекомендованому значенню (від 0,5 до 0)	3	2	1	0

Джерело: складено авторами

Інтерпретація виглядає наступним чином:

1) Підприємство має оцінку 5 – хороший фінансовий стан, відсутня схильність до кризи та прояви неплатоспроможності й банкрутства.

2) Підприємство має оцінку 4 – стабільний фінансовий стан, можлива у майбутньому схильність до кризи та прояви неплатоспроможності, потребує контролю та прогнозування показників.

3) Підприємство має оцінку 3 – задовільний фінансовий стан, проте потребує виконання поглибленої фінансової діагностики для виявлення факторів, що впливають на знижувальну динаміку та/або зниження рівня відповідності рекомендованому значенню.

4) Підприємство має оцінку 2 – незадовільний фінансовий стан, потребує виконання поглибленої фінансової діагностики для виявлення факторів, що впливають на знижувальну динаміку та/або зниження рівня відповідності рекомендованому значенню. Існує загроза виникнення кризового стану.

5) Підприємство має оцінку 1 – критичний фінансовий стан, потребує виконання поглибленої фінансової діагностики для виявлення факторів, що впливають на невідповідність рекомендованому значенню показників та негативну динаміку. Стан підприємства кризовий. Існує загроза банкрутства. Доцільна санація.

6) Підприємство має оцінку 0 – надкритичний фінансовий стан, потребує виконання поглибленої фінансової діагностики для виявлення факторів, що впливають на невідповідність

рекомендованому значенню показників та негативну динаміку та його санаційної спроможності. Глибока криза. Санація або ліквідація підприємства.

ДИСКУСІЯ

Представлена методика стратегічної експрес-діагностики фінансового стану підприємства дає можливість відслідкувати динаміку та зрозуміти тенденції зміни показників; проаналізувати ступінь досягнення ними рекомендованих значень та на цій основі прогнозувати майбутній фінансовий стан підприємства. Вона передбачає виявлення тенденцій платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, результативності та раціональності формування і використання грошових потоків, дозволяє формувати фінансову стратегію, приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо його фінансової діяльності.

ВИСНОВКИ

Методи діагностики фінансового стану підприємства неодноразово досліджувались та удосконалювались різними науковцями, проте в даній роботі представлено таку діагностику саме у стратегічному аспекті на базі проведення експрес-діагностики.

Оскільки стратегічна діагностика повинна враховувати стан та перспективи розвитку фінансового ринку доцільним напрямком подальших досліджень є оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на прогнозний фінансовий стан підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Altman, Edward I. (2002). *Bankruptcy, credit risk, and high yield junk bonds*. Oxford, England and Malden, Massachusetts. Blackwell Publishing.
2. Filatov, V. (2021). A New Financial Stress Index for Ukraine. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, 251, 37-54. DOI: <https://doi.org/10.26531/vnbn2021.251.03>
3. Vatchenko, O.B., & Sharanov, R.S. (2018). Vykorystannia modelei otsinky ymovirnosti bankrutstva na pidpriemstvakh Ukrainy [The using models of evaluation of bankruptcy in Ukraine companies]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: economy, business and governance*, 6 (17), 132-138. Retrieved from https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/26.pdf [in Ukrainian].
4. Dovbnia, S. B., & Chabanets, T. M. (2019). Mekhanizm stratehichnoi otsinky konkurentnoi pozytsii pidpriemstva [The Mechanism for Strategic Estimation of the Enterprise's Competitive Position]. *Biznesinform - Business Inform*, 9, 313–320. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-9-313-320> [in Ukrainian].
5. Domnina, I., & Silova, Ya. (2019). Analiz modelei prohnozuvannia ymovirnosti bankrutstva ta yikh adaptovanist dlia ukraïnskykh pidpriemstv [Analysis of models for predicting the probability of bankruptcy and their adaptation for ukrainian enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» (ekonomichni nauky) - Bulletin of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (economic sciences)*, (24), 7–12. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2019.24.7> [in Ukrainian].
6. Mulyk, T. O. (2023). Antykryzova diahnozyka v konteksti upravlinnia pidpriemstv [Anti-crisis diagnostics in context of enterprises management]. *Economic Synergy*, (1), 220–245. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-17> [in Ukrainian].
7. Nasibova, O. V., & Shypenko, A. A. (2019). Metodychni pidkhody finansovoho analizu pidpriemstva [Methodical approaches of financial analysis of enterprise]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva. «Ekonomichni nauky» - Bulletin of the Kharkiv National Technical University of Agriculture. "Economic sciences"*, 206. 35-44. Retrieved from <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/5038> [in Ukrainian].
8. Pryimak, S.V. (2021). Finansovy analiz. Praktykum: navchalnyi posibnyk [Financial analysis. Workshop: study guide]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. Retrieved from <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/Finansovyy-analiz-praktykum-Pryymak-S.V.-peretvoreno.pdf> [in Ukrainian].
9. Semenenko, T., & Popliuiko, A. (2023). Diahnozyka finansovoho stanu yak osnovnyi etap stratehichnoho analizu biznesu [Diagnostics of financial position as a main stage of strategic business analysis]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and Society*, 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-69> [in Ukrainian].
10. Usykova, O. M. (2023). Modeli analizu ryzyku bankrutstva [Models of bankruptcy risk analysis]. *Elektronne naukove fakhove vydannia z ekonomichnykh nauk «Modern Economics» - Electronic scientific professional edition in economics "Modern Economics"*, 38, 164-170. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V38\(2023\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V38(2023)-25) [in Ukrainian].